

(z kapitoly Tajemství hradů pětিলisté růže)

Ovšem v roce 1231 se situace obrátila a většiny vítkovských lén v Horních Rakousích se v obavě z českého vlivu zmocnili pasovští biskupové. Vítkovci proto začali znovu posilovat své postavení v Čechách. Dokladem bylo vybudování nového hradu Příběnice na řece Lužnici, jehož velkorysá stavba snesla srovnání s královskými hrady. Vítkovci se tak vlastně vraceli na Tábořsko, svou tradiční doménu. Hrad Příběnice, jak uvádí Dobroslava Menclová, „byl založen jako obranné a správní středisko okolních statků na vysokém ostruhu nad Lužnicí v místě, kde se řeca, přitékající od severu, postavila v cestu příčná skála, která ji donutila změnit řečiště. Ve smyčce řeky vznikl tak ostroh, na severozápadě nárazy vody vymletý a zčásti i podemletý do svislé, místy i převislé skalní stěny... Hrad postavený na tomto ostrohu byl tedy v tehdejší době takřka nedobytný...“

Kastellolog a historik Tomáš Durdík k tomu dodává: „Příběnice jsou nejnáročnějším stavebním podnikem Vítkovců ze 13. století. Příčina tkví nesporně ve skutečnosti, že šlo o mocenskou demonstraci v místě ostrého střetu jejich zájmů se zájmy královskými, vyjádřenými založením nedalekého města a hradu Hradiště (dnes Tábor). Příběnice jsou zároveň jedním ze dvou českých šlechtických hradů 13. století (druhým je Stará Dubá) řádově srovnatelných s královskými hrady s obvodovou zástavbou, což byl v té době striktní typové diference mezi šlechtickými a královskými hrady jev zcela ojedinělý.“

Zakladatelem hradu Příběnice byl patrně už Vítek mladší z Blankenberga, ovšem jako první použil predikátu „z Příběnic“ až jeho syn Vítek I., k roku 1243 uváděný jako královský komoří. Část historiků, například Jiří Kuthan, považují právě komořího Vítko za skutečného budovatele tohoto hradu.

Ale v téže době obracejí Vítkovci svou pozornost do hlubokých hvozďů v nejjihnějším cípu Čech. Zde, na ostrohu uzavřeném úzkou smyčkou Vltavy při staré obchodní stezce vedoucí od Netolic do Lince a dále do Solné komory, se začíná někdy před rokem 1240 stavět hrad nazvaný podle rodového znamení růže Růžová hora, módně německy Rosenberg, tedy Rožmberk. Právě toto šlechtické sídlo, z jehož původní stavby zbyla dnes už jen okrouhlá věž tzv. Horního hradu, zvaná Jakobínka, proti původní podobě snižená později v 16. století o jedno patro, se stalo kolébkou rožmberského rodu.

Jako první použil přídomek „z Rožmberka“ druhý syn Vítko mladšího z Blankenberga Vok I. Právě on je na dochované latinsky psané listině krále Václava I. z 22. června roku 1250 uváděn jako „Woko de Rosenberch“. Vítek mladší z Blankenberga tak vlastně rodový majetek rozdělil mezi dva své syny. Zatímco starší Vítek I. zdědil či sám vybuřoval Příběnice, Vok I. dostal Rožmberk.

Tento Vok, vlastně přímý předek všech Rožmberků, udělal za panování Přemysla Otakara II. slušnou politickou kariéru. Zastával úřad nejvyššího maršálka Českého království, účastnil se s „králem železným a zlatým“ křížové

výpravy proti pohanským Prusům, v roce 1260 získal hrabství Raabs v Dolních Rakousích a za svůj podíl na vítězství českého krále nad uherským králem Bélou IV. u Kressenbrunnu byl pověřen úřadem hejtmána ve Štýrsku. Byl tedy jakýmsi Přemyslovým zplnomocněncem. Byl to muž mimořádně statečný, pravý rytíř své doby, jak o tom svědčí verše Dalimilovy kroniky, týkající se právě zmíněné bitvy u Kressenbrunnu:

*Kněz český na Uhry se vrátí,
je s nimi bojovati.
Róžě nejprve Plavce pobi,
Boreš uherského krále vozov doby.*

Na vysvětlenou dodejme, že tím „knězem českým“ veršující kronikář míní krále Přemysla Otakara II., Vok I. je označen svým erbovním znamením růže, Plavci jsou Polovci neboli Kumáni, turkotatarské kmeny, které tvořili uherskou lehkou jízdu, a oním Borešem je míněn významný velmož Boreš z Riesenburka.

Vok I. je zmiňován také ve Vídeňské kronice Janse Enikela, který při líčení bojů na Dyji píše: „Vok z Rožmberka do boje jel, v nádherné zbroji se skvěl, v německé říši nic ji nepřevyší.“

(z kapitoly Ve službách králů)

V létě 1307 oblehl Rudolf Kaše s královským vojskem Bavora III. v Horažďovicích, ale ve vojenském ležení nečekaně a v pouhých šestadvaceti letech zemřel, prý na úplavici. Zdůrazňuji slůvko „prý“, protože nikdo jiný v táboře obléhatelů na úplavici neonemocněl. Není proto divu, že už tehdy se například v tzv. Erfurtské kronice objevily úvahy o otravě. Shodou okolností právě v době královy smrti uznal Bavor III. ze Strakonice bezvýchodnost svého postavení a rozhodl se, že se vzdá. Jindřich I. z Rožmberka jako nejvyšší komorník toho hbitě využil, nechal panovníkovu mrtvolu obléci, posadit ve zšeřelém stanu na křeslo, takže vypadala jako živá, a přivedl před ni kapitulujícího Bavora. Král sice nemluvil, o to působivější bylo jeho hrozivé mlčení. Řeč za něj obstaral právě Rožmberk, který Bavora na místě donutil, aby podepsal listinu, podle níž se vzdává v jeho prospěch Zvíkova. Po Rudolfově smrti se na trůn vrátil Jindřich Korutanský, který pak Jindřichovi potvrdil držení tohoto hradu a ponechal ho v úřadu nejvyššího komorníka.

Zkrátka tento Rožmberk byl náramně obratným politikem a vždy vycítil, odkud fouká vítr. Záhy se to opět potvrdilo, když za Korutancovy slabé vlády vypukla v Čechách domácí válka. Jindřich I. z Rožmberka se rázem přidal na stranu českých pánů podporujících jeho sesazení. V lednu 1310 se spolu se zbraslavským opatem Konrádem z Erfurtu, nejvyšším podkomořím Jindřichem z Lipé, Janem z Vartemberka a dalšími velmoži zúčastnil v Norimberku jednání

s římským králem Jindřichem VII. Lucemburským o sňatku jeho syna Jana s českou princeznou Eliškou Přemyslovnou. Ke svatbě došlo ještě téhož roku 1. září a po vyhnání Korutance byl 7. února 1311 teprve čtrnáctiletý Jan Lucemburský korunován českým králem.

Toho se však už Jindřich I. z Rožmberka nedočkal. Rožmberský kronikář Václav Březan o něm uvedl, že „s pilností věci zemské řídě a na větším díle v Praze zůstáváje, na Hradě pražským roznehom se, léta Páně 1310 v den blahoslaveného Prokopa vyznavače (4. července) život svůj dokonav, ku pohřbu do kláštera vyšebrodského dovezen a tam pochován“.

Jindřich I. z Rožmberka měl se svou manželkou Eliškou z Dobrušky tři dcery, Johanku, Markétu a Anežku, ale jen jediného syna, Petra I. Podle dochovaných legend však tento jediný syn odmítal převzít otcovo dědictví a ve své zbožnosti toužil odejít do vyšebrodského kláštera a vstoupit do cisterciáckého řádu. Václav Březan o něm píše: „Pan Jindřich... jediného syna zanechal jménem Petra... Ten po učení a pobožnosti dychtiv, v věku mladosti oblíboval sobě život duchovní, mnišský, pročež do kláštera svého vyšebrodského mezi bratří dav se, hábit jejich na sebe vzal a pod poslušenstvím převora toliko jako laici za některý čas zůstával. Až strejcové jeho, páni z Krumlova Vok a Hynek, o to se snažili, že kápi zsklev, vladařství domu svého ujal se a oženil.“

Překladatel Březanova konceptu Rožmberské kroniky do němčiny, probošt třeboňských augustiniánů Norbert Heermann, dokonce tvrdil, že jmenovitě papež Kliment V. dal Petrovi povolení opustit klášter za účelem sňatku, a tím zachování rožmberského rodu.

Kronikář Březan však psal svou Rožmberskou kroniku s odstupem více než tři staletí od doby Petra I. z Rožmberka, a není proto divu, že se mýlí. Snad ho k jeho tvrzení svedla okolnost, že v archivu vyšebrodského kláštera objevil na jedné z listin poznámku, kterou napsal na přelomu 14. a 15. století neznámý řeholník. Podle ní prý „dominus Petr“ byl „laicus monachus“, tedy laický, rozuměj nevysvěcený, mnich. Podle historičky Anny Kubíkové mohla k té poznámce vést skutečnost, že se Petr jako chlapec ve vyšebrodském klášteře vzdělával, později klášter všemožně podporoval a po smrti se nechal pohřbit v mnišském rouchu. Snad.

Každopádně, jak uvádí Anna Kubíková, „teorii o Petrově mnišském životě ve Vyšším Brodě před rokem 1310 můžeme zpochybnit, případně vyvrátit celkem snadno. Nejméně dva roky před smrtí svého otce Jindřicha se Petr pohyboval v otcově blízkosti a byl spoluvydavatelem Jindřichových listin z let 1308 a 1309. To, že Petr prakticky ihned po smrti Jindřicha I. z Rožmberka převzal správu dominia a funkci nejvyššího komorníka, také hovoří proti zmíněné teorii. Stejně tak je nedoložitelné a snadno vyvrátitelné Březanovo tvrzení o Petrově pobytu ve Vyšším Brodě v posledním roce jeho života (1346–1347). Petrovu stálou přítomnost na rožmberském dvoře v letech 1346 a 1347, kdy měl být podle slov rožmberského archiváře navrátilivším se vyšebrodským mnichem, totiž potvrzuje řada jím vydaných listin ze zmíněných let, z nichž poslední nese

datum 20. září 1347 a byla vydána v Českém Krumlově necelý měsíc před Petrovou smrtí.

Pozoruhodné je také Březanovo konstatování, že hlavní zásluhy o Petrovo vyvedení z vyšebrodského kláštera měli jeho strýcové Jindřich a Vok z Krumlova. Tady již narážíme na nelogické fabulování. Oba tito muži byli v době, kdy se Petr ujímal svého vladařství (1310) a ženil (1316), již dávno mrtví (Jindřich + 1301, Vok + 1302).“

Mladičkový král Jan Lucemburský, na jehož nástupu na český trůn měl velkou zásluhu i Petrův otec Jindřich I. z Rožmberka, se zprvu obklopil cizími rádci, jako byli mohučský arcibiskup Petr z Aspeltu, Bertold z Hennebergu nebo Walter z Castellu. Teprve na nátlak české šlechty byl panovník v dubnu 1315 nucen cizince ze svých služeb propustit a nahradit je domácími velmoži. Čeští páni přitom mezi sebou sváděli tvrdé boje o moc v zemi. Zásluhou intriky Viléma Zajíce z Valdeka, důvěrníka královny Elišky Přemyslovny, dal Jan Lucemburský v říjnu 1315 zatknout nejvyššího podkomořího Jindřicha z Lipé a uvěznit ho na hradě Týřově. Petr I. z Rožmberka zpočátku odboj Jindřicha z Lipé podporoval, o čemž svědčí jeho zasnoubení s Jindřichovou dcerou Klárou. Po zatčení a uvěznění pana z Lipé však zrušil svoje zasnoubení, přešel na stranu krále a potvrdil to slibem věrnosti. V roce 1316 se pak oženil s vdovou po králi Václavovi III. Violou Těšínskou, která po smrti posledního Přemyslovce pobývala v kterémsi ženském klášteře.

(z kapitoly Hledání italských předků)

Oldřich II. z Rožmberka byl nejmocnějším katolickým velmožem v Českém království, v roce 1438 mu patřilo 14 hradů, čímž zdaleka překonával všechny ostatní šlechtice. Vždyť na pomyslném druhém místě byl za ním Hanuš z Kolovrat, který jich vlastnil jen šest. Jenže to pyšnému a chtivému Rožmberkovi nestačilo, chtěl si své statky nejen pojistit, ale ještě zmnožit. Nahrála mu k tomu neklidná doba husitských válek a pak také období čtyřicátých let 15. století, kdy po smrti Albrechta Habsburského neměly Čechy krále. Správně usoudil, že v takových časech nebude nikomu nápadné, když se „objeví“ nějaká „nová“ listina, samozřejmě s příslušnou královskou pečetí, která Rožmberkům to či ono přiřkne.

Protože Oldřich nikdy neměl daleko od nápadu k činům, pustil se směle do díla. Ve své kanceláři „náhodou objevil“ zhruba třicet listin – a ne ledasjakých. Houpaly se na nich pečeti králů Jana Lucemburského, Karla IV., Václava IV. i jeho bratra Zikmunda Lucemburského. Nové listiny byly zřejmě dílem šikovných písařů rožmberské kanceláře v Krumlově, možná i mnichů cisterciáků z kláštera ve Vyšším Brodě, kteří byli zručnými opisovači.

V případě některých dokumentů vlastně ani moc nepodváděli. Prostě jen tu a tam něco připsali na už existující pergamen. Případně na starém pergamenu

písaři původní text vyškrabali a napsali tam nový podle požadavku kulhavého Oldřicha. Starší listiny měly tu výhodu, že byly opatřeny původními královskými pečeti, a vypadaly tím pádem jako zcela autentické. Ale rožmberská kancelář si dokázala poradit i v případech, kdy původní pečeť nebyla k dispozici. Dokázala prostě vyhotovit falešné pečetidlo takové kvality, že nová pečeť byla k nerozeznání od té skutečně královské.

Nejdůležitějším falzem byla údajná listina Karla IV. z roku 1360, potvrzující synům Petra I. z Rožmberka řád dědické posloupnosti podle stařešinského principu. Podle ní se vlády v panství měl ujmát vždy nejstarší příslušník rodu a všichni po sobě navzájem mohli dědit. Tím se mělo do budoucna zabránit případným majetkovým sporům. Na tomto příkladu můžeme vidět, že Oldřichovi zdaleka nešlo jeho o vlastní obohacení, ale také o určitý pořádek v rodinných záležitostech. Dodejme hned, že jeho podvod nikdo neprohlédl a tato údajná listina Karla IV. byla v roce 1493 vlastně legalizována zápisem do zemských desek, tedy jakési dobové „sbírky zákonů“. Zfalšovaná listina se tímto způsobem stala oficiálním právním dokumentem.

Dalším významným padělkem byla listina Jana Lucemburského údajně z roku 1333, která potvrzovala text nikdy neexistujících dokumentů Přemysla Otakara II. „Král železný a zlatý“ prý těmto doklady přiznával Rožmberkům právo na majetek kláštera Zlatá Koruna. Na celé záležitosti je pikantní, že údajné listiny Přemysl Otakar II. adresoval Vokovi I. z Rožmberka v roce 1264, tedy v době, kdy byl tento velmož už dva roky po smrti. Zkrátka: když je podvod natolik komplikovaný jako v tomto případě, snadno se do něho vloudí i malá – byť podstatná – chybička.

Zásluhou dalších padělků si mazaný Oldřich nárokoval značný majetek. Tvrdil, že dostal například hrad Kuklov, tvrz a ves Křemži, ale i města Prachatice, Volary a Milevsko a významné hrady Zvíkov a Hlubokou. Vrcholem jeho prohnání pak bylo padělané privilegium krále Jana Lucemburského, podle nějž mohli Rožmberkové předkládat své listiny na veřejnosti pouze v ověřených opisech. Však si hned nechal pořídit v kláštrech ve Vyšším Brodě, Zlaté Koruně a Třeboni ověřené kopie všech zmiňovaných zfalšovaných dokumentů. Jakmile pak v říjnu 1453 usedl na český trůn mladičkový král Ladislav Pohrobek, dal si od něj vykutálený Oldřich prostřednictvím kopií všechny padělky oficiálně potvrdit a už proti nim nikdo nemohl z prvního hlediska ani ceknout.

A tak se i stalo. Podvrhy Oldřicha II. z Rožmberka byly dlouho oficiálně uznávanými dokumenty. Dokonce ještě zakladatel moderního českého dějepiscetví František Palacký je pokládal za pravé. Teprve koncem 19. století, tedy zhruba po 450 letech, na ně upozornil historik a archivář Valentin Schmidt. A některé podvrhy byly odhaleny dokonce až v roce 1970. Jako podvodník byl Oldřich prostě génius!

Jenže to všechno mu bylo málo. Podobně jako Rudolf IV. Habsburský přemýšlel i on, jak by více proslavil svůj rod a zajistil mu větší úctu a moc. A jak už to tak v životě bývá, nahrála mu náhoda.

Už někdy v letech 1426 až 1430 se setkal s papežským legátem Giordanem Orsinim, pověřeným diplomatickým jednáním s husitskými předáky. Oba měli jako katolíci stejné zájmy a stáli takřikajíc na stejné straně barikády. Šlo jim o to, zbavit Čechy těch kacírských husitů. Už z tohoto důvodu mezi nimi přskočila jiskra vzájemných sympatií. Oldřichovi přitom neušlo, že erb italských Orsiniů, jedné z nejmocnějších římských rodin, z níž legát pocházel, je nápadně podobný erbu Rožmberků. Je na něm totiž červená pětistá růže na stříbrném poli. Oba znaky odlišuje pouze jeden rozdíl. Zatímco u Rožmberků zaplňuje stříbrné pole celou plochu erbu, u Orsiniů pouze horní polovinu. V dolní polovině znaku jsou pak šikmé stříbrné a červené pruhy.

Oldřich z Rožmberka důvtipně usoudil, že to nemůže být náhoda. Hned ho samozřejmě napadlo, že by sám sobě dodal větší důležitosti, kdyby vyšlo najevo, že je potomkem římských knížat. Sám už sice nestačil pro rozšíření této rodové báje příliš mnoho udělat, ale o její pravosti přesvědčil své syny. Ne že by dávný Vítek z Prčice, stolník českého krále Vladislava II. a později kastelán v Kladsku a v Práchni nebyl jako předek rodu osobou dost ctihodnou. Nicméně odvozovat svůj původ od starobylé a vznešené římské patricijské rodiny, to byla přece jen, obrazně řečeno, „silnější káva“. Pak by se mohl co do důležitosti a prestiže směle měřit i s panovnickými dynastiemi!

(z kapitoly První po císaři)

Celou tu dlouhou dobu vyplnil Vilém z Rožmberka získáváním příznivců pro habsburskou kandidaturu a uplácením polské šlechty. U někoho obdrželi nezávazný příslib za peníze, jinde za honosné dary: ušlechtilé jezdecké koně, stříbrem zdobené ručnice, bohatě zlacené kordy... a také lovecké psy. Do dnešních dnů se nám dochoval Vilémův dopis jeho bratru Petru Vokovi, v němž mu sděluje, že „vodeslané čtyři chrtý sou mi od vás dodány, kderěz sem již, i jiné všecky, v jistá místa dobrejm pánům a přátelům našim, pánům Polákům, rozdal, a vděčně je přijali. Také sem sobě jimi nemalou známost a dobré přátelství při nich způsobil, takže i jiní mnozí též mě o ně následovati nepřestávají. I chtějíc i jim se zachovati a žádost jejich vykonati, naschvále služebníky své pro více chrtův do Čech vypravuji... A protož ... za to žádám, že se k tomu přičiníte a někde mi ještě dobrejch chrtův smečku nebo dvě objednáte.“

V dubnu 1573 dorazil na sněm do Varšavy snad každý Polák, který se mohl pyšnit erbem. Ve volbách se mělo rozhodnout mezi arcivévodou Arnoštem Habsburským, francouzským princem Jindřichem z Valois, sedmihradským knížetem Štěpánem Báthorym, švédským králem Janem III. Vasou a ruským carem Ivanem IV. Hrozným. Vilém pronesl svou řeč na podporu arcivévody Arnošta česky, a to už vzhledem k tomu, že se tehdy čeština od polštiny lišila mnohem méně než dnes. Před polskými pány pak zdůraznil, že Arnošt má mezi

dvořany „nemalý počet Čechů a Moravců“, a dále podotkl: „Žádný národ v světě není, kteří by více sobě podobni byli, jakožto národové naši polský a český. A protož i po dnešní den jakás přirozená náchylnost, láska a milost národův našich k sobě býti se poznává.“ Rožmberk těmito jímavými a působivými slovy sice mladému Habsburkovi příliš nepomohl, leč, jak se později ukázalo, upoutal pozornost polských šlechticů na sebe.

Nakonec ve volbách zvítězil francouzský kandidát, jehož zástupci toho Polákům nejvíce naslibovali – především finanční a vojenskou pomoc v obrovském rozsahu a také souhlas s podstatným omezením panovnických pravomocí ve prospěch polské šlechty.

Jindřich z Valois ale na krakovském Královském hradě Wawel dlouho nepobyl. 30. května 1574 nečekaně zemřel francouzský král Karel IX., a pro Jindřicha se tak uvolnil trůn v jeho vlasti, po němž toužil ze všeho nejvíc. Aby se vyhnul jakýkoli komplikacím a složitým jednáním s polskými stavy, uprchl v noci z 18. na 19. června z Wawelu a jeho francouzští dvořané za ním ještě stačili strhnout dřevěný most. Jeden z nešťastných polských aristokratů za ním do noci latinsky volal: „Proč prcháš, Nejjasnější majestáte?“ Ze tmy se však ozval jen Jindřichův pobavený smích a v dálce se ztrácející klapot koňských kopyt. Na účet Poláků, kterým utekl král, se tehdy bavila celá Evropa. Přisadil si i rožmberský kronikář Václav Březan, který zlomyslně poznamenal: „Poláci užrali krále ztratili.“

Mezinárodní skandál však nijak neubral polské koruně na přitažlivosti. Mezi novými kandidáty se objevil tentokrát sám římský císař, český a uherský král Maxmilián II., znovu pak sedmihradský kníže Štěpán Báthory a italský vévoda Ferrary a Modeny Alfons II. Polští šlechtici Stanislaw Górka a Stanislaw Szafraniec však přišli s návrhem na kandidaturu Viléma z Rožmberka. Mimo jiné poukazovali i na to, že jeho druhá – v té době už zesnulá – manželka Žofie Braniborská byla vnučkou polského krále Zikmunda I. Protože byl Vilém vdovec, navrhovali, aby se oženil se sice už padesátiletou, nicméně stále svobodnou sestrou krále Zikmunda II. Augusta Annou Jagellonskou. V představách Poláků byl Rožmberk jako nejmocnější český šlechtic (a přitom tolerantní katolík) v Čechách jediným obráncem stavovských svobod. A to byla i pro ně ta nejlepší záruka, že by pro ně měl pochopení a že by neomezoval ani jejich svobody.

„I v té nejprostší a nejméně závazné podobě musela Vilémovi z Rožmberka nabídka polské koruny nesmírně zalichotit,“ píše historik Josef Janáček. „V celé slavné historii Rožmberků, jednoho z nejstarších a nejváženějších panských rodů v Čechách, se dosud nikdo neucházel o některý z evropských trůnů a žádný z Vilémových souvěkoviců mezi českým panstvem si netroufal pomýšlet tak vysoko.“

Navenek se Vilém k návrhům na svou kandidaturu choval zpočátku rezervovaně, pochopitelně se obával reakce císaře Maxmiliána II. Vždyť ten by takové soupeření o polský trůn mohl považovat za velezradu a urážku majestátu! Vilém zůstával jeho poddaným, a proto mu v případě předčasného prozrazení celé

záležitosti dokonce hrozil trest smrti stětím, ztráta rodové cti a majetku. Nicméně už od června 1574 udržoval prostřednictvím svého sekretáře Jana Netolického kontakt s polskými velmoži. Vedle hrabat Górký a Szafraniece patřili k vlivným příznivcům rožmberské kandidatury Konrád Krupka Przeclawski a zejména krakovský vojvoda Petr Zborowski.

Maxmiliánův polský agent Ondřej Dudič sice hlásil do Vídně, že „Rožmberk je v Polsku velmi oblíben a ctěn“, naštěstí však nevěděl nic konkrétního. Z opatrnosti si Vilém se svými polskými stoupenci vyměňoval důmyslně šifrované dopisy, aby se při jejich případném zachycení nemohlo nic prozradit. Ukazovalo se však, že výsledek připravovaných voleb bude do značné míry záviset na penězích, úplatnost polské šlechty byla totiž příslovečná. Rožmberkovi to v dopise připomínal i jeho stoupenec Konrád Przeclawski, který se v tomto ohledu nijak neostýchal a šel rovnou k věci: „Vše závisí na penězích, to je první instance.“ A jedním dechem žádal okamžité odeslání jednoho sta tisíc zlatých a příslib dalších čtyř set tisíc zlatých. To bylo hodně i na bohatého Rožmberka, jehož jihočeské polnosti, lesy, rybníky a pivovary byly svou výnosností pověstné po celé střední Evropě. Přitom ani jeho konkurenti v tomto ohledu nijak nešetřili a korumpovali Poláky ze všech sil. Například vévoda Alfons jim nabízel úplatky ve výši dvou miliónů zlatých.

Kolik doopravdy stála Viléma polská kandidatura, to spolehlivě nevíme. Podle všech náznaků ho jen podpora Przeclawského a Zborowského přišla na sto tisíc zlatých po každého. Na jaře 1575 pak tajně poslal po svém příteli a vyjednavaci, moravském šlechtici Jetřichovi z Kunovic, na volební sněm polské šlechty ve Stezyci tři truhly plné peněz. Podle císařských špehů měly obsahovat na třicet tisíc zlatých. A zřejmě nebyly jediné.

V květnu 1575 oficiálně vypršela lhůta pro návrat Jindřicha III. do Polska a stavovský sněm vyhlásil stav „bezkráloví“. Rožmberkovi příznivci zatím vedli skrytou agitaci v jeho prospěch, spojenou s představou, že se ožení s Annou Jagellonskou a po smrti Maxmiliána II. spojí polské a české království v jeden celek. Sám Vilém však musel hrát takříkajíc na dvě strany. Jako nejvyšší purkrabí pražský zachovával navenek loajalitu vůči císaři, a zároveň tajně nepouštěl své želízko v polském ohni. Maxmilián se zase tvářil, že o ničem neví, byť byl, alespoň do určité míry, svými agenty o Rožmberkových ambicích informován. Několikrát se na to také zeptal a tvářil se pak, jako by Vilémovu zapírání věřil. Byla to nebezpečná hra nervů, v níž jihočeskému velmoži šlo doslova o všechno.

.....
(z kapitoly Záhady rožmberské hrobky)

Po smrti posledního Rožmberka, Petra Voka, cisterciáctí mniši zapomněli, kde je vlastně vchod do rožmberské hrobky. Údajně si to prý vymínil sám Vok, protože nechtěl, aby vyšlo najevo, že z krypty vybíral šperky, jimiž byla zdobena roucha jeho mrtvých předků, prodával je a získanými penězi umořoval svoje dluhy. Jenže to byla spíše hodně zlá pomluva.

Kronikář Václav Březan v souvislosti s pohřbem Petra Voka tvrdil, že byl „po vykonání těch ceremonií uložen do sklepu neb hrobky rožmberské. Nebyvši více místa než pro tu poslední truhlu posledního vladaře, spuštěno a k předkům jeho přiloženo“. Podle jiného tvrzení dva mniši, kteří obstarávali pohřební ceremonie a vstoupili do hrobky, krátce nato zemřeli. Tajemství rožmberské hrobky tak vzali s sebou na věčnost.

Místo vchodu do hrobky bylo skutečně časem zcela zapomenuto. Nebyl objeven, ani když v roce 1880 dostala větší část hlavní chrámové lodi novou dlažbu. Teprve v roce 1902 se v klášterním kostele nečekaně propadly stupně hlavního oltáře. Tehdejší opat Bruno Pammer nechal proto u oltáře kopat a dělníci po vyhloubení asi metrové jámy narazili na klenbu. Pod ní byla objevena poměrně malá hrobka o rozměrech pět krát tři metry a o výšce zhruba sto padesát centimetrů. Uvnitř našli dvě cínové rakve, z nichž jedna podle nápisu patřila Petru Vokovi. Zbytek hrobky byl zaplněn zpřeházenými zbytky rozpadlých dřevěných rakví. Nevelká rozloha krypty a její žalostný stav však představovaly jisté zklamání. Po stavebním zabezpečení kněžiště dal opat Pammer hrobku zase uzavřít. Třeboňský archivář Václav Hadač pak vylíčil, jak krátce před první světovou válkou v doprovodu opata Pammera a řemeslníků sestoupil z kostelního presbytáře do předsíně hrobky.

Po roce 1945 se proslýchalo, že se vchod do krypty nachází pod opatským křeslem v presbytáři. Podle jiných tvrzení měl prý být v místech, kde řádoví novicové poklekají při mši. Dokonce se tvrdilo, že kdesi v kryptě pod dlažbou klášterního kostela ukryli nacisté poklady naloupené v okupované Evropě. Jenže to byla pouze legenda, nic víc.

Teprve v roce 2009 se v souvislosti s blížícím se výročím smrti posledního Rožmberka začal připravovat nový průzkum rodové hrobky. Archeologové z Jihočeského muzea v Českých Budějovicích dokonce měli možnost do ní nahlédnout alespoň prostřednictvím spouštěné speciální sondy s minikamerami. Pohled na televizní monitory však jen potvrdil to, co už před nimi zjistil opat Pammer: spatřili jednoduše zaklenuté, prostě omítnuté sklepení, jehož strohost je až překvapila. Uvnitř se nacházely dva cínové sarkofágy (první podle nápisu patřil Petru Vokovi), dále hromadu rozpadlých dřevěných rakví a zbytky tkanin. Z laboratorního rozboru vyzvednutých zbytků látek bylo zjištěno, že pocházejí z doby kolem roku 1600. A to odpovídá skutečnosti, že Petr Vok zemřel v roce 1611.

Archeologům však nedala spát příliš malá velikost hrobky. Jak se do tak nepatrného prostoru mohly vejít rakve sedmatřiceti příslušníků rodu? Odpověď dal nový průzkum minisondou, uskutečněný v roce 2011. Ukázalo, se že hrobka byla původně mnohem hlubší, než se zprvu zdálo. V průběhu staletí byla předělena patry a byli v ní skutečně uloženi všichni Rožmberkové, jak tvrdí písemné prameny. Na víku cínové rakve Petra Voka našli archeologové dámský zlatý prsten, který s největší pravděpodobností patřil jeho manželce, Kateřině z Ludanic. Na Vokův sarkofág se patrně dostal tak, že se Kateřinina rakev

rozpadla. Otázkou zůstávalo, kdo je pochován v druhé cínové rakvi. Archeologové si zprvu mysleli, že by to mohla být právě Kateřina z Ludanic, ale pak se přiklonili k názoru, že snad půjde o Žofii Braniborskou, druhou manželku Viléma z Rožmberka.